

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕНСЬКИЙ

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА АСПІРАНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
галузь знань 29 Міжнародні відносини
спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
освітня програма Міжнародні економічні відносини
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025/2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

28 серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, заступник директора ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Григорова-Беренда Лариса Іванівна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти

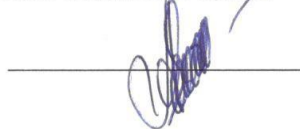
Гарант освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти

Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма АСПІРАНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки

доктора філософії

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини;

освітня програма Міжнародні економічні відносини

Аспірантська практика є обов'язковим компонентом виконання ОНП підготовки доктора філософії з міжнародних економічних відносин. Практика передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис аспірантської практики

1.1. **Мета** аспірантської практики – практичне закріплення знань аспірантів з питань організації та форм здійснення освітнього процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь та навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку, розвиток здатності брати участь у організації роботи кафедри, ННІ, університету.

1.2. **Основними завданнями** аспірантської практики є:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до набуття універсальних навичок дослідника: пошуку, систематизації і синтезу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення державною та іноземними мовами при оформленні наукових та академічних текстів, демонстрації результатів наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки.

ЗК 6. Здатність до організації та проведення навчальних занять з використанням теоретичних та методологічних напрацювань власного наукового дослідження.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК 3. Здатність до аналітичного мислення та практичних навичок систематизації інформації з метою обробки великих масивів даних, здійснення оцінювання та прогнозування міжнародних економічних та соціальних явищ.

ФК 5. Здатність здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

ФК 6. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу, визначати тенденції та особливості процесу євроінтеграції України, виявляти сучасні проблеми, формулювати відповідні висновки, пропозиції та рекомендації щодо їх вирішення, формувати прогнози та перспективні напрямки його подальшого розвитку.

– поглиблення знань з педагогіки вищої школи;

1.3. Характеристика аспірантської практики:

Кількість кредитів: 5 Загальна кількість годин: 150

Обов'язковий модуль. Семестр: 5 Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти наступних результатів:

ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формувати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань.

ПРН 3. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології.

ПРН 4. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною так і іноземними мовами, демонструвати усну та письмову комунікацію.

ПРН 5. Демонструвати лідерські якості, навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді дослідників, ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, дотримуючись принципів наукової етики.

ПРН 6. Знати систему вищої освіти в Україні, специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи; використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи зі студентами, інноваційні методи навчання. Критично оцінювати власні наукові розробки при впровадженні у навчальний процес.

ПРН 7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

ПРН 9. Володіти аналітичним мисленням та методиками систематизації інформації обробки великих масивів даних, оцінювання та прогнозування економічних та соціальних явищ.

ПРН 11. Здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

Отже, аспірантська практика має сформувати

- здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи ННІ й університету);
- практичне вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, розділи навчально-методичного посібника, навчального посібника, підручника, практикуму, вміння проводити, практичні, семінарські заняття, консультації, керувати самостійною роботою тощо);
- вміння планувати і ефективно використовувати час у науковій та педагогічній роботі.

2. Зміст та організація проведення аспірантської практики

На початку практики аспіранти повинні пройти необхідні інструктажі з БЖД, охорони праці в галузі, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, порядком отримання документації та матеріалів тощо.

Аспіранти зобов'язані: - до початку практики пройти інструктаж з охорони праці, БЖД та пожежної безпеки; - до початку практики одержати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; - своєчасно прибути на базу практики; - у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочою програмою практики та вказівками її керівників; - вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку; -

нести відповідальність за виконану роботу; - своєчасно виконати програму практики та подати звіт у повному обсязі керівнику практики від кафедри та захистити його у комісії.

Практика проходить у межах навчальних дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються відповідною кафедрою в ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» та на інших факультетах/ННІ університету. Вибір дисциплін, з яких відбуватиметься асистентська педагогічна практика, здійснюється заздалегідь, відповідно до педагогічного навантаження працівників кафедри, як правило, узгоджено із дисциплінами, які викладає науковий керівник, або в межах тематики дисертаційної роботи аспіранта.

Проходження аспірантської практики передбачає виконання аспірантом наступних видів робіт:

- знайомство з методичним забезпеченням освітнього процесу кафедри;
- підготовку та проведення лекційних, семінарських (практичних або лабораторних) занять; підготовку навчально-методичного забезпечення лекційних, семінарських (практичних або лабораторних) занять;
- розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, що викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення контрольних робіт з дисциплін, що викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та екзаменів з дисциплін, що читаються;
- участь (разом з лектором) у перевірці творчих, контрольних робіт студентів, у проведенні заліків та екзаменів для студентів відповідної спеціальності.
- знайомство з інноваційними освітніми технологіями та їх впровадженням в освітній процес;
- вивчення індивідуально-психологічних особливостей академічної групи студентів, проведення мікродослідження, надання психолого-педагогічної характеристики академічної групи студентів;
- залучення до організації та проведення комунікативних заходів освітнього процесу, науково-дослідницької роботи та організаційно-методичної діяльності кафедри.

Для організації та проходження практики аспірантами заочної форми навчання можуть використовуватися ресурси системи дистанційного навчання.

3. Вимоги до баз аспірантської практики

Підприємства, установи, організації, які залучаються для проведення практики аспірантів, повинні відповідати таким вимогам:

- наявність структур, що відповідають спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини»;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою аспірантів. До керівництва практикою аспірантів від бази практики залучаються фахівці зі стажем роботи не менш ніж три роки;
- надання аспірантам на час практики робочих місць;
- надання аспірантам права користування бібліотекою, лабораторіями, методичною, навчальною та іншою документацією, необхідною для виконання робочої програми практики;
- мати право надавати освітні послуги.

Аспірантська практика проводиться на базі кафедр Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

4. Вимоги до звіту про аспірантську практику

В процесі проходження практики аспірант веде Щоденник практики, в якому щодня зазначає свою діяльність. Після закінчення практики заповнений щоденник разом із звітом у встановлений термін подається на кафедру керівнику практики, який переглядає його та складає відгук. У разі відсутності щоденника практика не оцінюється (**виключення** – для аспірантів заочної форми навчання, які проходять практику на випусковій кафедрі).

Загальна форма звітності аспіранта за практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосереднім керівником від бази практики. Звіт має містити: відомості про виконання аспірантом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо.

Вимоги для підготовки та захисту звітної документації наведені у навчально-методичних виданнях:

Григорова-Беренда Л.І. *Аспірантська практика: дистанційний курс*. // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019-2025. Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=2725>

Аспірантська практика: методичні рекомендації до виконання (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини») / уклад. Л. І. Григорова-Беренда. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 52 с. Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17806>

5. Підведення підсумків аспірантської практики

Після завершення терміну практики аспіранти звітують про виконання програми та завдань. Форма звітності аспіранта за практику - це подання звіту, підписаного й оціненого керівником бази практики в друкованому або в електронному вигляді в системі дистанційного навчання Університету.

Звіт разом з іншими документами (щоденник практики, характеристика й ін.), подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист. Звіт має містити відомості про виконання аспірантом усіх розділів програми практики та завдань, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Звіт оформлюється за вимогами, які встановлюються робочою програмою практики та методичними рекомендаціями кафедри міжнародних економічних відносин та логістики.

Звіт захищається аспірантом на звітній конференції у комісії, що призначається завідувачем кафедри. До складу комісії можуть входити: інститутський керівник практики, керівники від кафедри, керівники від бази практики (у разі можливості) та інші науково-педагогічні працівники

Комісія здійснює оцінювання результатів практики аспірантів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені робочим навчальним планом.

Оцінювання результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених цією програмою практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики.

6. Критерії оцінювання результатів аспірантської практики

Звіт з практики захищається аспірантом на звітній конференції та/або на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики.

Захист звіту з аспірантської практики оцінюється сумою балів, набраних, за кожний вид навчальної діяльності, а саме:

- **за навчальну роботу** (враховується кількість і якість проведених лекцій, семінарських занять, застосування сучасних форм і методів навчання, навчальних технологій);
- **за науково-дослідницьку роботу** (враховується кількість і якість проведених мікродосліджень, використання сучасних методик, дотримання вимог до оформлення роботи);
- **за організаційно-методичну діяльність** (враховується ознайомленість з роботою методичних об'єднань, планами роботи кафедри, тематикою науково-методичних семінарів та їх присутність в роботі).

Захист звіту з аспірантської практики аспірантів оцінюється за наступними критеріями:

90 – 100 балів (відмінне виконання завдань практики та наявність позитивних відгуків) – аспірант логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, звіт та щоденник представив вчасно, всі питання в звіті розкриті повністю, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, звіт захистив без зауважень, характеристика від керівників практики відмінна, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

80 – 89 балів (виконання завдань практики вище середнього рівня та наявність позитивних відгуків) – аспірант аргументовано викладає матеріал; має практичні навички, звіт та щоденник представив вчасно, виконав всі завдання, але мають місце незначні похибки і зауваження, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, захистив дуже добре, характеристика практиканта від керівників практики позитивна.

70 – 79 балів (в цілому вірно виконання завдань практики з певною кількістю суттєвих недоліків) – аспірант звіт та щоденник представив з запізненням, в звіті розкрито більшість питань, індивідуальне завдання виконав, але з окремими помилками і недоліками, оформив і захистив звіт на гідному рівні, характеристику одержав позитивну.

60 – 69 балів (непогано виконано завдання практики, але зі значною кількістю недоліків, відгуки на практику містять низку зауважень) – аспірант звіт та щоденник представив з запізненням, відповіді на запитання практичного характеру виявляють неточності у знаннях, більшість завдань в звіті не розкрито, виконання індивідуального завдання носить формальний характер, звіт і щоденник оформлені недбало, при захисті звіту аспірант невпевнений у відповідях, характеристика від керівників практики в цілому задовільна.

50 – 59 балів (виконання завдань практики задовольняє мінімальним критеріям, відгуки на практику містять значну кількість зауважень) – аспірант непереконливо відповідає, звіт та щоденник представив з запізненням, додаткові питання викликають невпевненість, всі завдання виконано формально, звіт і щоденник оформлені недбало, при захисті звіту невпевнений у відповідях, не має твердих знань, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, характеристика від керівників практики задовільна.

0 – 49 балів (виконання практики не відповідає вимогам програми, відгуки від керівників на практику аспіранта негативні) – аспірант не представив звіт та щоденник або представив звіт та щоденник з запізненням та не відповідає на питання щодо бази практики, майже не орієнтується в звіті, практичні навички не сформовані, відгуки керівників про проходження практики негативні.

7. Методи контролю та схема нарахування балів

Під час оцінювання звіту з практики обов'язково враховується оцінка - характеристика керівника від бази практики (до 50 балів), вчасність представлення до захисту звітної документації, охайність її оформлення та повнота й правильність виконання завдань (до 40 балів), вміння презентувати та захистити свої практичні надбання (до 10 балів).

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

8. Рекомендована література:

1. Закон України «Про вищу освіту» – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.
3. Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.
4. **Аспірантська практика:** методичні рекомендації до виконання (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини») / уклад. Л. І. Григорова-Беренда. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 52 с. Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17806>
5. Григорова-Беренда Л.І. **Аспірантська практика: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019-2025. Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=2725>